

Concept grischun da pedagogia speziala

Infurmaziuns per instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola

1 Da tge sa tracti?

En il rom da la realisaziun dal concept grischun da pedagogia speziala èsi pussaivel – sa basond sin il relasch general tar la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da las incumbensas tranter la confederaziun ed ils chantuns (NGF) resp. sin la lescha chantunala davart la promoziun da persunas cun impediments (art. 21a) – da realisar projects da pilot cun instituziuns ch'èn responsablas per la scola. Uschia duain pudair vegnir introducidas pass per pass furmas progressivas da la purschida da la scola regulara che concernan la pedagogia speziala e fatgs experiments cun questas purschidas. Las finamiras las pli impurtantas dal project da pilot èn las suandantas:

- pussibilitar che soluziuns integrativas vegnian realisadas en moda efficazia;
- stgaffir bunas cundiziuns al lieu per pudair sviluppar vinavant la qualitat da la lavur da la pedagogia speziala ch'il team fa;
- rinforzar la procedura da decisiun interdisciplinara e la responsabladad per utilizar cun cler as finamiras las mesiras al lieu;
- focusar las purschidas da la pedagogia speziala: sustegn preventiv da la pedagogia speziala (SPP); promoziun integrativa (PI); mesiras pedagogic-terapeuticas (MPT);
- subvenziunar questas purschidas cun pauschalas da scholaras e da scholars.

Las infurmaziuns qua avant maun – inclusiv il formular ed il sboz da la cunvegna – duain dar las infurmaziuns necessarias a las instituziuns ch'èn responsablas per la scola e ch'èn interessadas. Ellas cuntengnan las cundiziuns relevantas, las pretensiuns necessarias sco er las obligaziuns vicendaivlas ch'èn decisivas per ina participaziun al project da pilot il cumenzament da l'onn da scola 2008/09.

2 Tgeninas èn las finamiras las pli impurtantas dal project da pilot?

En las parts che suondan vegnan preschentadas las caracteristicas las pli impurtantas dal project da pilot. I vegn explitgà,

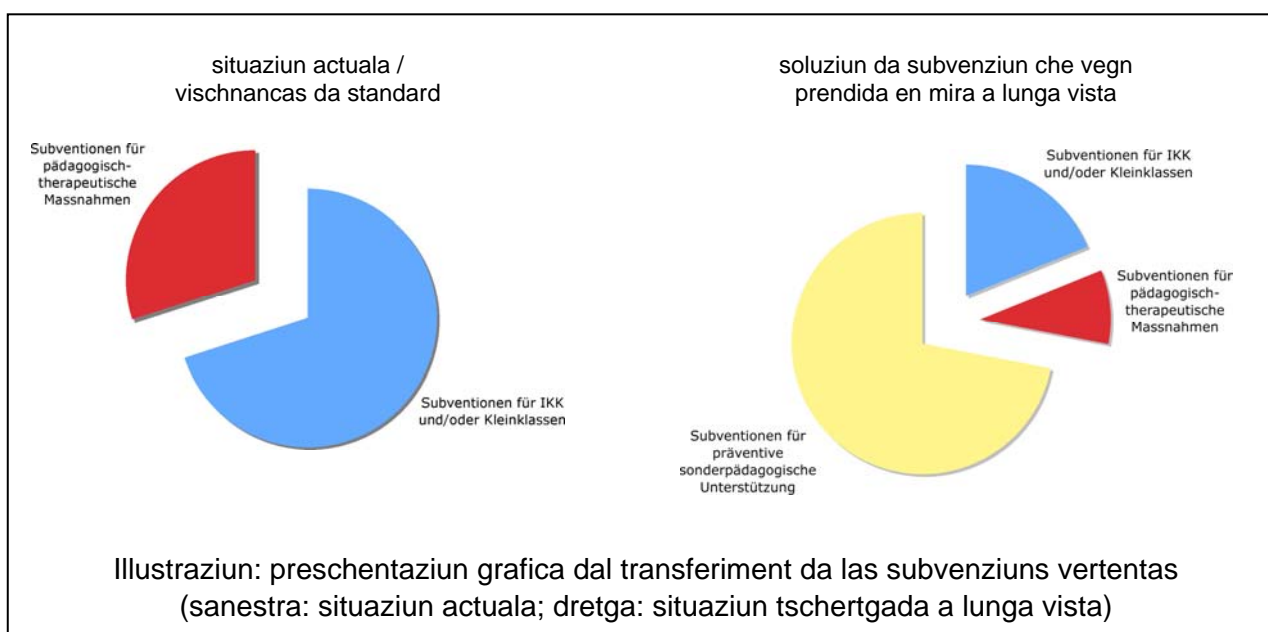
- co che la pratica da subvenziun sa preschenta *actualmain*,
- tge subvenziunament che vegn *prendi en mira a lunga vista* per las mesiras da la pedagogia speziala "sustegn preventiv da la pedagogia speziala (SPP)", "promoziun integrativa (PI)" e "mesiras pedagogic-terapeuticas (MPT)"
- e tge *soluziuns transitoricas* ch'èn previsas en il project da pilot.

Actualmain: subvenziun da cas singuls declerads

Actualmain vegnan las scolaras ed ils scolars da las classas pitschnas sco er da las classas pitschnas integradas subvenziunads dal chantun tras l'instrument da subvenziun. La logopedia, la terapia da psicomotorica, la terapia da legastenia e da discalculia vegnan subvenziunadas actualmain – sin basa da disposiziuns singulas – da la AI e dal chantun.

A lunga vista: subvenziun pauschala sin basa dal dumber total da scolaras e da scolars da la vischnanca

Igl è planisà a lunga vista d'indemnisar tut las mesiras da la subvenziun chantunala en moda pauschala sur l'instrument da subvenziun ch'ins enonuscha gia. En quest connex n'èn betg pli decisivs ils dumbers da singulas scolaras e da singulas scolars che basegnan ina tscherta mesira, mabain sulettamain il dumber actual da scolaras e da scolars da la vischnanca u da la region (instituziun ch'è responsabla per la scola). Las purschidas da sustegn vertentas (classa pitschna integrada [CPI], classe pitschna, logopedia, terapia da psicomotorica, da legastenia e da discalculia) vegnan indemnisadas cun pauschalas che ston anc vegnir definidas. Questas duain vegnir svilupadas ed examinadas en projects da pilot.

Legende deutsch	Legenda en rumantsch
Subventionen für pädagogisch-therapeutische Massnahmen	subvenziuns per mesiras pedagogic-therapeuticas
Subventionen für IKK und/oder Kleinklassen	subvenziuns per CPI e/u per classas pitschnas
Subventionen für präventive sonderpädagogische Unterstützung	subvenziun per il sustegn preventiv da la pedagogia speziala

Instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola: soluziun transitorica per far experientschas e per evitar midadas drasticadas da las resursas

In sguard sin las resursas che las singulas instituziuns ch'èn responsablas per la scola impundan per il sustegn preventiv da la pedagogia speziala (sco classas pitschnas, classas pitschnas integradas, terapias) mussa differenzas enormas. Sch'ins introduciss a vista fitg curta in sistem da pauschalisaziun, stuessan tschertas vischnancas reducir drasticamain ils pensums. Autras survegnissan d'in mument a l'auter cleramain dapli resursas che quai ch'ellas han impundi enfin ussa.

Cun la suandanta soluziun transitorica duai vegnir evità che midadas drasticadas da las resursas succedian en in temp memia curt:

- 1) Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola e ch'èn interessadas vi dal project da pilot explitgan en il rom da lur dumonda, tge expensas ch'ellas han gì per mesiras da la pedagogia speziala ils onns 2005 e 2006 e tge contribuziuns ch'ellas han survegnì da la AI e dal chantun. Per quest intent survegnan ellas in formular d'excel ch'è simpel d'emplenir.
- 2) Sch'ina instituziun ch'è responsabla per la scola po sa participar al project da pilot, survegn ella subvenziuns en furma d'ina pauschala, e quai en il rom da l'onn cun ils custs pli gronds da quests dus onns plus 1% chareschia.
- 3) Durant l'emprim onn da pilot vegn fatg parallelamain in quint cun pauschalas da subvenziun che vegnan fixadas provisoricamain. Uschia pon vegnir fatgas experientschas cun il nov sistem da subvenziun e las instituziuns ch'èn responsablas per la scola pon preparar pass per pass las adattaziuns ch'èn eventualmain necessarias (reducziun da tschertas purschidas u schlargiament da tschertas purschidas).

Grazia a questa soluziun transitorica pon vegnir evitadas malsegirezzas ed inquietezas da vart da las vischnancas e da las scolas. Il medem mument pon vegnir ademplidas las directivas davart la neutralitad concernent ils custs.

3 Tge niz han las instituziuns ch'èn responsablas per la scola, sch'ellas sa participeschan al project da pilot?

Sustegn da svilups innovativs, cun ils quals ellas han gia cumenzà

Ils ultims onns èn diversas instituziuns dal chantun Grischun ch'èn responsablas per la scola sa stentadas spezialmain per accelerar il svilup da la scola en il sector da la pedagogia speziala. Concepts innovativs èn vegnids sviluppad. Quels avevan tranter auter la finamira da rinforzar la lavur da team interdisciplinara e l'abilitad integrativa da la scola.

Blers da quests svilups locals sumeglian fitg las finamiras dal concept grischun da pedagogia speziala dal mars 2007. Igl è impurtant ch'il svilup innovativ da questas scolas na vegnia betg franà. La scola grischuna sco unitad po mo gudagnar, sche questas experientschas vegnan focusadas e svilupadas vinavant.

En quest senn vulesse il chantun far in partenadi da svilup cun questas instituziuns ch'èn responsablas per la scola e che s'engaschan spezialmain en quest champ, per pudair sviluppar ensemen concepziuns ch'èn drizzadas vers il futur e per far experiments cun talas.

Dapli libertad creativa cun impunder las resursas da la pedagogia speziala

Grazia al fatg che las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola survegnan las subvenziuns chantunalas per il champ da la pedagogia speziala en moda pauschala – en il senn d'in preventiv global – han ellas dapli libertad tar la concepziun da la purschida da la pedagogia speziala e tar l'utilisaziun da las resursas correspondentas.

Cooperaziun activa tar ils svilups chantunals da la pedagogia speziala

La finamira dal project da pilot è quella d'examinar las cundiziuns per generalisar pli tard il nov sistem da subvenziun e da sviluppar ils detagls respectivs. Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola e che sa participeschan pon correspondentamain cooperar activamain vi da quest process.

4 Tge cundiziuns ston las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola resguardar ed ademplir?

Emplenir ed inoltrar il formular per il dossier ed il formular davart las "indicaziuns statisticas che pertutgan il sectur da la pedagogia speziala da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola"

Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola e che vulan sa participar sco instituziuns da pilot inolteschan fin ils 15 da november 2007 lur dumonda da pudair sa participar al project da pilot, e quai cun il formular per il dossier che vegn mess a disposiziun e cun il formular "indicaziuns statisticas che pertutgan il sectur da la pedagogia speziala da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola". En quest connex ston ellas resguardar ch'ellas ston far indicaziuns per *dus* onns da gestiun (2005 e 2006).

Clera intenziun da sviluppar vinavant la purschida da la pedagogia speziala tenor il concept grischun da pedagogia speziala

Las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola èn prontas da concepì la structura da las purschidas da la pedagogia speziala e lur process davart la procedura da decisiun tenor il concept grischun da pedagogia speziala sco suonda:

- structura da las purschidas (tenor las paginas 40 ss. dal concept grischun da pedagogia speziala): sustegn preventiv da la pedagogia speziala (SPP), promoziun integrativa (PI, en quest connex po ina part da las resursas vegnir utilisada senza auter per exempel per ina classa d'introducziun) sco er terapias (logopedia e terapia da psicomotorica; en quest connex po questa terapia vegnir cumprada senza auter tar il SPC);
- process davart la procedura da decisiun (tenor il schema sin la p. 46 dal concept grischun da pedagogia speziala): instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola èn caracterisadas en spezial dal fatg ch'ellas adempleschan dapli funcziuns e ch'ellas han dapli cumpetenzas ch'ina vischnanca da standard. Quai pertutga en spezial la procedura da decisiun davart la realisaziun da mesiras da la pedagogia speziala sco er la controlla da l'effizienz da questas mesiras.

Crìteris obligatorics per la participaziun

Las suandantas premissas per pudair sa participar al project da pilot ston vegnir ademplidas obligatoricamain:

- direcziun da scola (gia implementada u che vegn installada per il cumenzament dal project da pilot sin l'onn da scola 2008/09);
- structuradas da CPI (gia implementadas u che vegnan realisadas per il cumenzament dal project da pilot sin da l'onn da scola 2008/09).

Crìteris giavischads per la participaziun

Ultra da quai vegnan giavischadas las suandantas premissas per pudair sa participar al project da pilot:

- experientscha cun discurs da la maisa radunda / cun discurs davart la situaziun actuala en scola;
- experientscha cun la collavuraziun lianta tranter la persuna d'instrucziun ed ulteriuras expertas ed ulteriurs experts;
- experientschas cun team-teaching.

Prontezza da collavurar en moda activa durant il project da pilot

Las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola sa decleran prontas da collavurar activamain cun l'uffizi per la scola populara ed il sport en il rom da rendaquints parallels (test dal modus da subvenziun futur) sco er en il rom da l'evaluaziun d'experientschas da pilot.

5 Ulteriur proceder ed urari fin la stad 2008

Per instituziuns ch'èn responsablas per la scola e che sa vulan participar sco instituziuns da pilot è planisà il suandant proceder:

fanadur 2007	il DECA metta a disposiziun las infurmaziuns, il formular per il dossier sco er il sboz da la cunvegna per las instituziuns ch'èn responsablas per la scola
fin ils 15 da november 2007	las instituziuns responsablas per la scola che sa vulan participar al project da pilot inolteschan lur dumonda al USS
fin ils 15 da december 2007	il USS giuditgescha las dumondas; en in discurs cuminaivel sclerescha el puncts ch'èn eventualmain averts il DECA decida, tge dumondas che vegnan resguardadas
fin ils 15 da schaner 2008	il DECA e las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola suttascrivan ina cunvegna
fin las vacanzas da stad 2008	las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola ed il USS fan las lavurs da preparaziun necessarias
a partir da l'onn da scola 2008/09	cumenzar cun il subvenziunament midà da las instituziuns da pilot ch'èn responsablas per la scola

La planisaziun dal proceder a partir da la stad 2008 vegn fatga fin la fin da l'onn 2007. Ella duai esser sclerida a temp, quai vul dir avant che la cunvegna vicendaivla vegn suttascritta.

6 Persuna da contact

Uffizi per la scola populara ed il sport, Giosch Gartmann, manader da la secziun "scolaziun speziala ed integraziun", Quaderstrasse 17, 7000 Cuir; tel. 081 257 27 33; e-mail: giosch.gartmann@avs.gr.ch